

Петя Александрова

Фрагменти Гогол

Рагина Кърджилова в „Разходка с Гогол“,
фотография Стефан Н. Щерев

**„Разходка с Гогол“
(постановка
на Катя Петрова
в Народния театър,
сценография и
костюми Борис Далчев
и Петя Караджова,
композитор
Христо Йоцов,
хореография
Анна Пампулова)
е „веществено
доказателство“
как функционира
мотото „Театър.
Текст. Контекст“
на пилотната програма
„Театър+“ с драматург
Майя Праматарова**

Контекст. Николай В. Гогол (1809–1852) е олицетворение на противоречията в националните идентичности. Семейната легенда на рода го приобщава към полската шляхта. Той е роден в Сорочинци, Полтавска губерния в Руската империя, като малорусин (украинец). Езикът, на който са написани всичките му произведения, е руският. А голяма част от активните си години прекарва в Европа (Италия, Франция, Германия, Швейцария). Като

какъв да го определим политически коректно? Повестта му „Тарас Булба“ за съпротивата на запорожките казаци срещу поляците е изпъстрена с възхвали на Русия и православната вяра. Докато романът му „Мъртви души“ е убийствена критика на руската корупция, алчност и лицемерие. Дали само тогава е актуален този по руски абсурден и ужасяващ бизнес със смъртта? Болезнено религиозен, Гогол умира от изтощение при самоналожен пост – цялата мистериозност и обърканост на неговата личност и творчество е онова магично кълбо от литературни чудеса, които позволяват всеки да изтегли каквото си избере от първата половина на XIX към първата на XXI в. Аз например си избирам иронията на „Съвсем глупави неща стават по света. Понякога съвсем неправдоподобни“ („Шинел“).

Текст. „Разходка с Гогол“ използва мотиви от „Петербургски повести“, в които са включени „Невски проспект“, „Нос“, „Шинел“, „Портрет“ и „Записки на един луг“ (в театралните версии по-често е „Дневникът на един луг“). Те са обединени в сборник след смъртта на Гогол от мястото (Петербург), героите (дребен чиновник или художник) и проблемите на „малкия човек“, който се усеща отхвърлен от обществото. Обикновено за сцена, филм или опера се адаптира самостоятелно някоя от повестите. В София и в момента се играят успешни постановки по „Шинел“ (тази на Нина Димитрова е вече на 30 години!) или по „Нос“ (на Веселка Кунчева), но най-много са интерпретациите на „Дневникът на един луг“ (например в НБУ с участието на Антоанета Петрова). Бих казала, че повестите имат пълноценна реализация на българска сцена дори само ако си спомним „Лудите“ Наум Шопов или Константин Коцев.

В „Разходка с Гогол“ Катя Петрова се придържа към две режисьорски решения – събирането и на петте повести и интерпретирането им в определено гротесков стил. Обединяването на текстовете е както паралелно (чрез лайтмотива Петербург, единното

сценично оформление, монтажните преходи на героите), така и последователно със завършеност на всяка история, в грацията от комедийна към трагична гама.

Театър. В камерната зала ни обграждат големи, но еластични носове, слухтяти уши, светват улични фенери, изцъклено ни гледат очи от портрет, накриво висят празни рамки, разиграват се цилиндри, разхождат се ботуши, а шинелите... О, шинелите са меки и елегантни, вталени в кръста и разкроени наголу според движенията на телата. Това не са твърдите прави сюртуци с дебели яки, сковали гушата на малкия човек, както обикновено се представят. Те имат ярки аксесоари – блестящи копчета и остри яки и маншети. А от цилиндрите всеки момент очакваш да изскочи изненада. Не липсват и сандръци с различно предназначение – все фокуснически атрибути на неочаквани превъплъщения.

Силата на въздействие на спектакъла е в опредметяването на героите – те не са пълнокръвни образи, а само фрагменти от личности. Затова и детайлите са преекспонирани, но пък загадъчни и изобретателни. Черната точка вместо нос (Пламен Димов като майор Ковалюв) се противопоставя на екранното си изображение по пода и на изкуствения си безличен еквивалент. Следват лунички по лицето и щръкнала перука (неузнаваема Рагина Кърджилова като Акакий Акакиевич), лимба на перчема и засукан мустак ала Дали (Стелиян Радев като самозабравилия се художник), коса на опашка, бели ботуши и ръкавици (Александър Тонев като Лугия), страшно въртящи се белтъци на очите (Рагена Вълканова от портрета направо ни прехвърля към „Вий“, друга фантастична повест на Гогол), жълта кърпичка и т.н. Лицата са мацнати сякаш случайно с несиметрични петна и линии, фигурите се движат в нещо между танц и спънатост, акордеон и туба на живо съпровождат разходката... Всичко е толкова изкривено, неузнаваемо, мистично, ту забавно, ту страшно, но неизменно динамично и проникновено.